

Slovensko slovstvo v Istri pred prvo svetovno vojno: opis slovenskega knjižnega fonda pri sv. Ani v Kopru

Knjižni fond samostanske knjižnice sv. Ane je najbolj natančno popisan v inventarni knjigi Zbirnega centra knjižnic v Portorožu (1950–1953). Samostan, ki je pred 1. sv. vojno pripadal hrvaški provinci, je v svoji knjižnici hranil tudi slovenske tiske. Prispevek prinaša pregled in besedilnozvrstni opis slovenskih del v popisu, ki kažejo na to, da so koprski frančiškani liturgične in pastoralne dejavnosti opravljali tudi v slovenščini in tako gojili domačo besedo med slovenskimi verniki, obsežen nabor posvetnega strokovno-didaktičnega gradiva pa je bil namenjen jezikovni in splošni izobrazbi.

Ključne besede: frančiškani, knjižnica sv. Ane, p. Hijacint Repič, slovenski tisk, slovenika

Slovenian Literature in Istria Before World War I: A Description of the Slovenian Book Collection at St. Ana's in Koper

The book collection of the monastery library of St. Ana's is listed most precisely in the inventory book of the Library Collection Centre in Portorož (1950–1953). The monastery, which belonged to the Croatian province before World War I, also kept Slovenian publications in its library. The article provides an overview and textual description of the Slovenian works in the collection, which indicate that the Franciscans of Koper carried out their liturgical and pastoral activities in Slovenian and thus cultivated the mother tongue among the Slovenian faithful, while an extensive range of secular, specialised didactic material was intended for language and general education.

Keywords: Franciscans, Library of St. Ana, Fr. Hijacint Repič, Slovenian press, Slovenica

1 Uvod

Prispevek prinaša pregled in opis knjižnega gradiva samostana sv. Ane v Kopru. Ohranjeni fond je bil popisan v Zbirnem centru knjižnic v Portorožu (v nadaljevanju ZC) med letoma 1950 in 1953. Skrbništvo nad knjižnim inventarjem si danes delita samostan sv. Ane in Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper, kjer se manjši del vodi kot *corpus separatum*.

V prispevku bo predstavljen slovenski del fonda, ki se umešča v nacionalno bibliotekarsko zbirko *slovenika* in *patriotika*,¹ s posebnim ozirom na njegov pomen za Slovence

---

¹ Izraz slovenika se v bibliotekarstvu uporablja od 30. let 20. stoletja; kadar se jo enači z zbirko patriotike, ta vključuje dela v slovenskem jeziku, dela slovenskih avtorjev, dela, vsebinsko vezana na Slovence in Slovenijo, oz. tista, ki so založena ali natisnjena na slovenskem ozemlju (Kodrič-Dačić 2002: 67–70). *Bibliotekarski terminološki slovar* (2011) pojem slovenika (ali slovenica) razlaga kot »dela slovenskih avtorjev in izdaje slovenskih založnikov, ne glede na jezik in kraj izdaje, ter dela o Sloveniji in Slovencih«.

v jezikovno in narodnostno mešanem istrskem okolju, kjer je jezik predstavljal močno identifikacijsko sredstvo in hkrati pravico, ki je bila Slovencem na obrobju ozemlja monarhije pogosto kratena (Kramar 1991).

2 Metodologija

Prispevek temelji na študiji zgodovinskih in arhivskih virov. Dokumente o usodi samostanskih knjig in arhiva v 20. stoletju hrani Pokrajinski arhiv Koper (PAK), katalog ZC pa arhiv Osrednje knjižnice Srečka Vilharja v Kopru (SIKKP). Popis fonda sv. Ane v (rokopisni) Inventarni knjigi je bil pregledan, »ročno« so bili izpisani slovenski naslovi, ki so bili nadalje preverjeni v sistemu COBISS/OPAC in besedilnozvrstno oz. žanrsko tipologizirani.

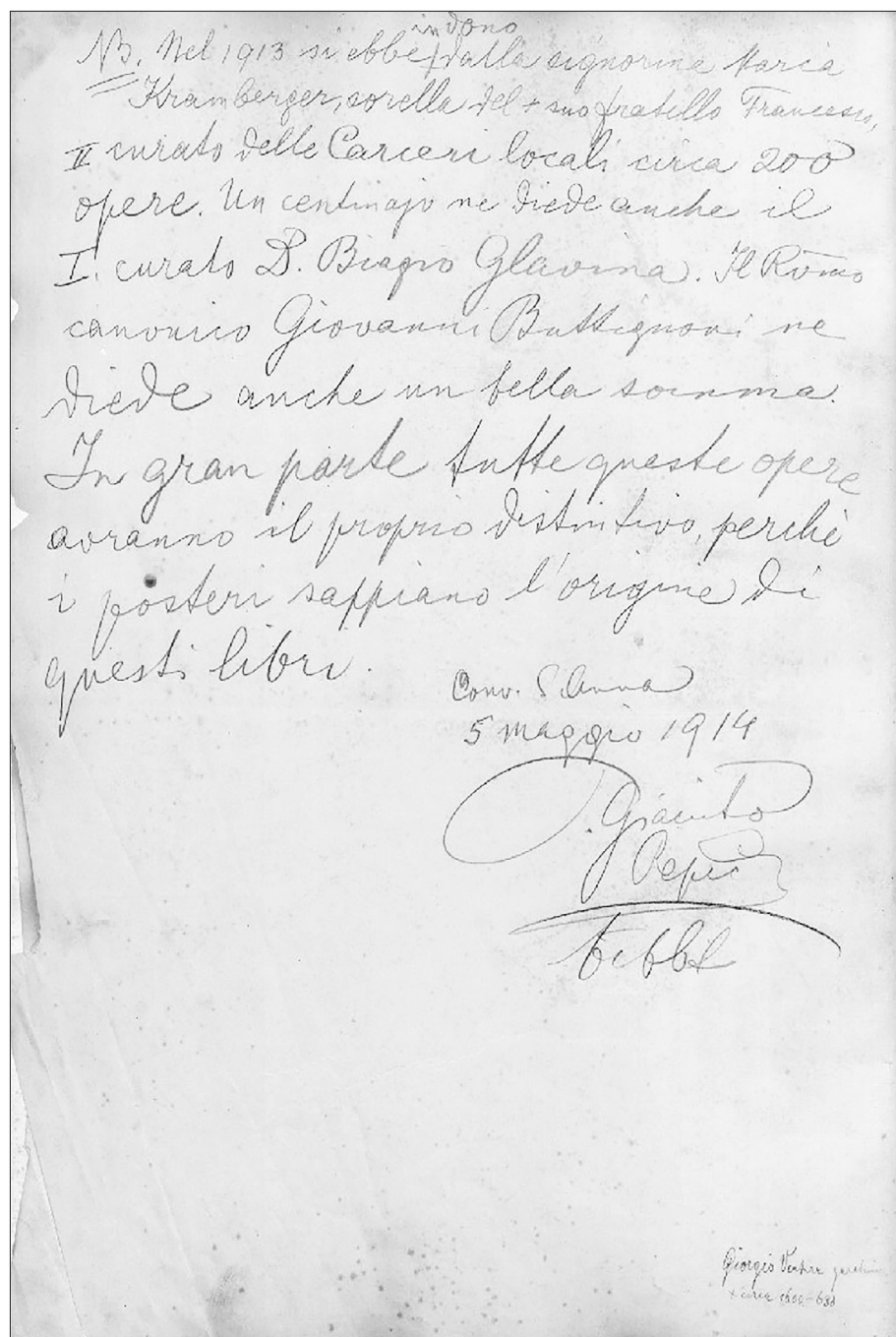
3 Frančiškanska knjižnica v Kopru

Samostan je bil od l. 1517 priključen hrvaški provinci sv. Hieronima. Frančiškani so vodili noviciat s študijem teologije in filozofije, ki je v 18. stoletju pridobil naziv generalnega učilišča (Navernik 2019: 38). Za primerno založenost knjižnice z versko-izobraževalno funkcijo je poskrbel sedež province v Zadru, številne knjige pa so samostanu podarili meščani. V rokopisnem katalogu *Repertorium Bibliothecae Conventus S. Anne Justinopoli* (1886–) je popisanih 1796 knjig, ki jih je knjižnica prejela v dar (v daljši opombi p. Repiča z dne 5. 5. 1914 so poimensko zabeleženi nekateri darovalci in število donacij). Svoje knjige so natančno označili s signaturo in etiketo glede na vsebino (rumena: vsakdanja raba, praktična teologija; modra: študijske knjige, čista teologija) (Štoka 2017: 52). Za knjižnico in arhiv je v času od prihoda v samostan do smrti l. 1918 skrbel p. Hijacint Repič (roj. 1863).

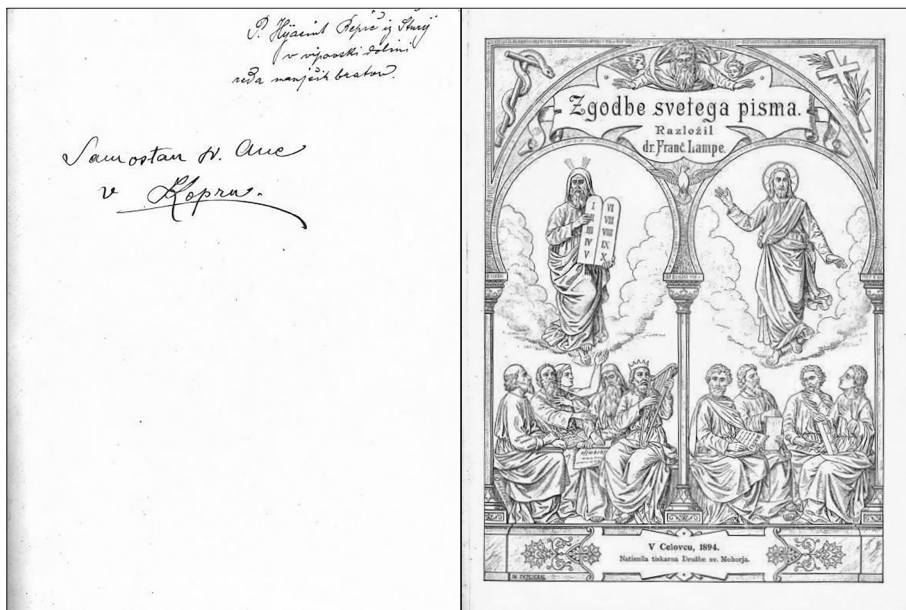
Na prehodu iz 19. v 20. stoletje so v samostanu živeli patri različnih narodnosti, slovenske, hrvaške in italijanske. Pričakovano je večji del knjižnega fonda romanski, manjši del pa predstavljajo tiski v slovenskem in hrvaškem jeziku, za katere so skrbeli patri sami.² Slednji so bili gotovo namenjeni rabi redovnikov in novincev, ki so v noviciat prihajali iz Istre in Dalmacije, morda tudi članom tretjega reda, ki so ga frančiškani vodili v mestu in okolici (Košir 2023b: 479), v širšem smislu pa vsem vernikom na Koprskem, ki so prisostvovali liturgiji in pastoralnim ter prosvetnim oblikam dejavnosti frančiškanov.

O izvorni postavitvi knjižnice in obsegu fonda izvemo iz Poročila (PAK, OLO 1948–1951), ki so ga junija 1949 pripravili strokovnjaki z Ministrstva za znanost in kulturo FNRJ za pregled zgodovinskih arhivov in bibliotek v jugoslovanski coni B na STO. Danes zahvaljujoč kasneje odkritemu seznamu vemo, da je samostan do povojnega časa imel v lasti 59 inkunabul (Štoka 2019: 131–54) in 83 redkih in dragocenih knjig. Knjižnično gradivo je poleg del cerkvenega značaja pokrivalo različna strokovna področja in znanstvene vede, zato so popisovalci videli možnost nadaljnje rabe posvetnih knjig v javnih, šolskih in univerzitetnih knjižnicah.

² P. Repič je bil član Družbe sv. Mohorja vsaj od leta 1891 (*Koledar Družbe*).

Slika 1: Repičeva opomba v knjigi darov (vir: SIKKP).

Slika 2: Repičev podpis v Mohorjevi knjigi (vir: Arhiv samostana sv. Ane).

4 Inventarizacija v ZC Portorož

O do danes ohranjeni vsebini knjižnega fonda priča Inventarna knjiga ZC, kamor so l. 1949 prinesli knjige iz zapuščenega samostana. Delovna skupina bibliotekarjev iz NUK in Muzejske knjižnice v Ljubljani pod vodstvom upravitelja Romana Savnika se je lotila popisovanja gradiva (Markovič 2001). Savnik je v poročilu z dne 29. julija 1950, naslovljenem na Ministrstvo za znanost in kulturo, med drugim zapisal, da knjižnica sv. Ane »hrani mnoge dragocenosti tudi v kolikor se tiče slovenskega tiska« (PAK, 165).

Gradivo samostana sv. Ane je v Inventarni knjigi popisano od št. 4600 do 12.118, kar predstavlja 7518 naslovov in nekaj več kot 12.000 enot. Po pregledu ugotavljam, da je fond vseboval dela vsaj v italijanskem, latinskem, grškem, nemškem, francoskem, angleškem, španskem, slovenskem, hrvaškem in ruskem jeziku.

Stara - Kopar

4600	eg	Subarum, R.: Commentariorum de regno...	s. l.	1577.	adm.	1	46. st.	
4601		Solutio juratoria...	W. Spilke	1832.	Theol.	1	dom.	
4602		Solutio, R.: Proethia in novam formam scripta...	Pavlić	1846.	eccl. hist.	1		
4603		Terzi, G.: 48 minimali parlati. Roma episc. Vol. I. - 5.	Fovino	1853.	lit.	1		
4604		Tratt. de due fece estificate.	P. Pavlić	1859.	eccl. hist.	1		
4605		Tronard, L., Ripic, G.: Manuale per i religiosi renova d'omb e suoi.	A. R. degli Angeli	1897.	Theol.	1	dom.	
4606		Tronard - Ripicno 1888.	Fapostolone	1864.	almun.	1		
4607		Trupata velle... succedibile diressu ingredias ne Justinopolitanae...	Jurijevski	1875.	Theol.	1		
4608		Trusidici: Ispicua orationum Trusidici...	Trusidici	1724.	lit. lat.	1		
4609		Trubi, J. D.: Trudisium theologiam pacesam.	Trudisium	1689.	Theol.	1		
4610		Memoriale vite Anselmi J. ad.	Pavlić	1851.	"	1		
4611		Vie hitojke Katholice, Kiroke...	s. l.	1888.	almun.	1		
4612		Jamy, Z.: Za katoliške Veri de Remiguelle ra klabun (biblija)	Prodan	1879.	med.	1		
4613		Jamni, R.: Marko nepomen. Piska knjiga Matej Valutinski	Prodan	1879.	lit.	1	dom.	
4614		Jakovčić, Z.: Maska gospodina Krivga. Sadržak i Pisci Matije vjetro.	Kacelar	1901.	Theol.	1		
4615		Jakovčić, Z.: Maska gospodina...	Kacelar	1901.	"	1		
4616		Jakovčić, Z.: Za svobodu saraditij.	Jurijevski	1913.	lit.	1		
4617		Jakovčić, Z.: Za svobodu saraditij.	Jurijevski	1913.	Theol.	1		
4618		Jakovčić, Z.: Za svobodu saraditij.	Jurijevski	1913.	"	1	46. st.	
4619		Jakovčić, Z.: Za svobodu saraditij.	Jurijevski	1913.	"	1	46. st.	
4620		Jakovčić, Z.: Za svobodu saraditij.	Jurijevski	1913.	"	1	46. st.	
4621		Jakovčić, Z.: Za svobodu saraditij.	Jurijevski	1913.	"	1	46. st.	
4622		Jakovčić, Z.: Za svobodu saraditij.	Jurijevski	1913.	"	1	46. st.	
4623		Jakovčić, Z.: Za svobodu saraditij.	Jurijevski	1913.	"	1	46. st.	
4624		Jakovčić, Z.: Za svobodu saraditij.	Jurijevski	1913.	"	1	46. st.	
4625		Jakovčić, Z.: Za svobodu saraditij.	Jurijevski	1913.	"	1	46. st.	
4626		Jakovčić, Z.: Za svobodu saraditij.	Jurijevski	1913.	"	1	46. st.	
4627		Jakovčić, Z.: Za svobodu saraditij.	Jurijevski	1913.	"	1	46. st.	
4628		Jakovčić, Z.: Za svobodu saraditij.	Jurijevski	1913.	"	1	46. st.	
4629		Jakovčić, Z.: Za svobodu saraditij.	Jurijevski	1913.	"	1	46. st.	
4630		Jakovčić, Z.: Za svobodu saraditij.	Jurijevski	1913.	"	1	46. st.	
4631		Jakovčić, Z.: Za svobodu saraditij.	Jurijevski	1913.	"	1	46. st.	
4632		Jakovčić, Z.: Za svobodu saraditij.	Jurijevski	1913.	"	1	46. st.	
4633		Jakovčić, Z.: Za svobodu saraditij.	Jurijevski	1913.	"	1	46. st.	
4634		Jakovčić, Z.: Za svobodu saraditij.	Jurijevski	1913.	"	1	46. st.	
4635		Jakovčić, Z.: Za svobodu saraditij.	Jurijevski	1913.	"	1	46. st.	
4636		Jakovčić, Z.: Za svobodu saraditij.	Jurijevski	1913.	"	1	46. st.	
4637		Jakovčić, Z.: Za svobodu saraditij.	Jurijevski	1913.	"	1	46. st.	
4638		Jakovčić, Z.: Za svobodu saraditij.	Jurijevski	1913.	"	1	46. st.	
4639		Jakovčić, Z.: Za svobodu saraditij.	Jurijevski	1913.	"	1	46. st.	
4640		Jakovčić, Z.: Za svobodu saraditij.	Jurijevski	1913.	"	1	46. st.	
4641		Jakovčić, Z.: Za svobodu saraditij.	Jurijevski	1913.	"	1	46. st.	
4642		Jakovčić, Z.: Za svobodu saraditij.	Jurijevski	1913.	"	1	46. st.	
4643		Jakovčić, Z.: Za svobodu saraditij.	Jurijevski	1913.	"	1	46. st.	
4644		Jakovčić, Z.: Za svobodu saraditij.	Jurijevski	1913.	"	1	46. st.	
4645		Jakovčić, Z.: Za svobodu saraditij.	Jurijevski	1913.	"	1	46. st.	
4646		Jakovčić, Z.: Za svobodu saraditij.	Jurijevski	1913.	"	1	46. st.	
4647		Jakovčić, Z.: Za svobodu saraditij.	Jurijevski	1913.	"	1	46. st.	
4648		Jakovčić, Z.: Za svobodu saraditij.	Jurijevski	1913.	"	1	46. st.	
4649		Jakovčić, Z.: Za svobodu saraditij.	Jurijevski	1913.	"	1	46. st.	
4650		Jakovčić, Z.: Za svobodu saraditij.	Jurijevski	1913.	"	1	46. st.	
4651		Jakovčić, Z.: Za svobodu saraditij.	Jurijevski	1913.	"	1	46. st.	
4652		Jakovčić, Z.: Za svobodu saraditij.	Jurijevski	1913.	"	1	46. st.	
4653		Jakovčić, Z.: Za svobodu saraditij.	Jurijevski	1913.	"	1	46. st.	
4654		Jakovčić, Z.: Za svobodu saraditij.	Jurijevski	1913.	"	1	46. st.	
4655		Jakovčić, Z.: Za svobodu saraditij.	Jurijevski	1913.	"	1	46. st.	
4656		Jakovčić, Z.: Za svobodu saraditij.	Jurijevski	1913.	"	1	46. st.	
4657		Jakovčić, Z.: Za svobodu saraditij.	Jurijevski	1913.	"	1	46. st.	
4658		Jakovčić, Z.: Za svobodu saraditij.	Jurijevski	1913.	"	1	46. st.	
4659		Jakovčić, Z.: Za svobodu saraditij.	Jurijevski	1913.	"	1	46. st.	
4660		Jakovčić, Z.: Za svobodu saraditij.	Jurijevski	1913.	"	1	46. st.	
4661		Jakovčić, Z.: Za svobodu saraditij.	Jurijevski	1913.	"	1	46. st.	
4662		Jakovčić, Z.: Za svobodu saraditij.	Jurijevski	1913.	"	1	46. st.	
4663		Jakovčić, Z.: Za svobodu saraditij.	Jurijevski	1913.	"	1	46. st.	
4664		Jakovčić, Z.: Za svobodu saraditij.	Jurijevski	1913.	"	1	46. st.	
4665		Jakovčić, Z.: Za svobodu saraditij.	Jurijevski	1913.	"	1	46. st.	
4666		Jakovčić, Z.: Za svobodu saraditij.	Jurijevski	1913.	"	1	46. st.	

Slika 3: Inventarna knjiga (vir: SIKKP).

5 Opis slovenike v fondu sv. Ane

V popisu je zabeleženih 191 slovenskih naslovov, kar predstavlja razmeroma majhen (2,5 %), a vendarle nezanemarljiv delež.³ Največ del je izšlo v Ljubljani (71), Celovcu (50), Trstu (18), Gorici (15) in na Dunaju (15), ostala pa še v Mariboru, Kopru, Kranju, Gradcu, Novem mestu, Pazinu in Turinu. Spodnja tabela prikazuje tipološko razdelitev fonda, ki je v nadaljevanju natančno predstavljen.⁴

Tabela 1: Sestava slovenskega fonda.

Svetopisemska besedila in katekizmi	Molitveniki in asketika	Pridige in pastirski listi	Periodika	Učbeniki in priročniki	Leposlovje	Drugo	Skupaj
13 (7 %)	47 (25 %)	10 (5 %)	39 (20 %)	57 (30 %)	13 (7 %)	12 (6 %)	191

5.1 Svetopisemska besedila in katekizmi

V prvo rubriko sodijo biblijski prevodi in lekcionarji, ki so bili v rabi pri bogoslužju, ter za otroke prirejena svetopisemska besedila in katekizmi, ki so služili poduku o verskih resnicah.

Tabela 2: Svetopisemska besedila in katekizmi.

Avtor, naslov dela	Kraj in leto izdaje, založnik	Opombe
Jurij Japelj (prev.), <i>Listi inu evangelji: na vsse nedelje, inu prasnike zeliga lejta: ... po svetim Pismi v' krajnski jesik prestavlenim</i>	Ljubljana, 1803	lekcionar
Franc Veriti, <i>Raslaganje terpljenja Jesusa Kristusa gospoda nashiga, kakor so ga vsi shtirje evangelisti popisali</i>	Ljubljana, 1831	pasijon s komentarji na ok. 300 str.; Veriti je bil furlanski pridigar, ki je deloval na Slovenskem
<i>Berila ali Listi in Evangelii v' nedelje in prasnike zeliga leta, in vse dni svetiga posta. S' terpljenjem nashiga Odreshenika, in s' navadnimi molitvami per slushbi Boshji</i>	Dunaj, 1840	lekcionar in molitvenik

³ Primerljiv je obseg hrvaških naslovov (ok. 240). Za primerjavo sem pogledala popis knjižnice mariborskih frančiškanov (Ditmajer 2018). Avtorica ugotavlja manjši delež (5–15 %) slovenskih del po področjih, ki je značilen tudi za koprski fond (največji delež bi slovenski tiski verjetno predstavljali na področju periodike in učbenikov ter priročnikov).

⁴ V kategorijo »Drugo« sodijo uradovalna in praktičnouporabna besedila.

Josip Stritar (prev.), <i>Novi testament Gospoda in Zveličarja našega Jezusa Kristusa: poleg grškega izvirnika</i>	Dunaj, 1882	
Matevž Ravnikar (prev.), ⁵ <i>Sgodbe svetiga pisma za mlade ljudi</i> , 1. del	Ljubljana, 1815	po Schmidtu; 4 deli v 3 knjigah; v 1. delu so staro-zavezne zgodbe
Luka Jeran, <i>Zgodbe svetiga pisma stariga in noviga Zakona: ob kratkim za mladost, in slehernimu v poduk in spodbudovanje</i>	Trst, 1850	
Frančišek Lampe, <i>Zgodbe Svetega pisma</i>	Celovec, 1894, 1902, MD ⁶	obsežno delo je izhajalo v 9 snopičih v letih 1894–1902
<i>Svete zgodbe za male otroke</i> , 2. zvezek	Ljubljana, 1897, Katoliško društvo detoljubov	izhajale v letih 1894–1897 kot priloga reviji <i>Krščanski detoljub</i>
<i>Kristusove legende in Pasjeglavci</i>	Ljubljana, 1906, Katoliška bukvarna	dve bibl. enoti (svetopisemske zgodbe (o Jezusovem rojstvu in otroštvu idr.) in češka zgodovinska povest), zbirka Ljudska knjižnica
Franc Veriti, <i>Kershanski katolishki nauk sa odrashene ljudi</i> , 5. del	Ljubljana, 1834	
Andrej Albreht, <i>Razlaganje keršanskiga katoljškiga nauka</i>	Ljubljana, 1850–1851	v treh zvezkih
Andrej Einspieler, <i>Jedro katoliškega nauka ali ves keršanski nauk v 70 keršanskih naukih</i>	Celovec, 1873	skoraj 600 str.
<i>Keršanski nauk ..., keršanska pravica</i>	[s. l.], [s. a.]	

5.2 Molitveniki in asketična literatura

Pričakovano je rubrika molitvenikov in asketike izjemno številčna. Med molitveniki so tako splošni kot priložnostni: bolniška pastorala, šmarnice, molitve za družine, molitve za prejem sv. zakramentov in obredni bogoslužni molitveniki.

Asketika v teološkem smislu pomeni dela za duhovno rast kristjanov po Kristusovem zgledu, po Žejn imenovana tudi »literatura duhovne izgradnje« (Ogrin 2020: 116–7,

⁵ Ravnikar je znan kot sodelavec pri prevajanju *Svetega pisma*, hkrati pa je za takratno Primorje pomemben, ker si je prizadeval za pravice Slovencev in slovenščine v cerkvah na Tržaškem.

⁶ V članku bo za Družbo sv. Mohorja (kasneje Mohorjevo družbo) rabljena kratica MD.

132).⁷ V asketično literaturo uvrščam tudi obsežno skupino hagiografskih legend, imenovanih svetniška žitja oz. *vitae*, ki poleg zgledega življenja svetnikov prinašajo izročilo o čudežih, nekatera tudi poročilo o postopkih beatifikacije in kanonizacije.⁸ V rubriko sem umestila tudi dela, ki so po vsebini hibridna (poleg žitij vsebujejo še hvalnice, molitve in pesmi), a so prvotno namenjena spominu na sveto življenje svetnikov in priprošnjikov ter njihovemu čaščenju. Prav tako sem sodijo duhovne vaje, ki jih je v krščansko pastoralno prakso vpeljal že škof Slomšek (Ditmajer 2018: 173).

Tabela 3: Molitveniki in asketika.

Avtor, naslov dela	Kraj in leto izdaje, založnik	Opombe
Jožef Škrin(j)ar, <i>Molitu grešnika pèr psalmih od pokore k' Bógu sdihi-józhiga</i>	Ljubljana, 1807	2. izdaja
škof Friderik Irenej Baraga, <i>Dushna pasha: sa krištjane, kteri shelé v duhu in v resnizi Boga moliti</i>	Ljubljana, 1852	500 str., 5. izdaja (1. izdaja 1830); o priljubljenosti molitvenika med Slovenci pričajo visoke naklade s skupno 28.500 izvodi (Benedik 2016: 443).
Anton Lesar (prev.), <i>Hvaljen bodi Jezus Kristus!</i>	Ljubljana, 1855	molitvenik
Jakob Peregrin Pavlič, <i>Gospod, teci mi pomagat!</i>	Celovec, 1891, MD	molitve za bolnike; prevedel duhovnik krške škofije in dodal še nekatere druge »navadne« molitve
Janez Pristov, <i>Presveto Srce Jezusovo, kralj in središče vseh src</i>	Celovec, 1908, MD	
Jožef Marija Seigerschmied, <i>Sveta družina, vzor krščanskim družinam</i>	Celovec, 1906, MD	molitvenik za družine z vodili o krščanski vzgoji
Jožef Marija Seigerschmied, <i>Krščanska mati</i>	Celovec, 1913, MD	molitvenik za družine z vodili o krščanski vzgoji
Janez Cigler, <i>Molitve sa bolnike</i>	Ljubljana, 1828	

⁷ Asketika kot literarna zvrst je v Evropi v času poznega srednjega veka predstavljala razvejano polje žanrov/podzvrsti: hagiografske legende, molitveniki, pesmarice, meditativno zasnovane pridige, pozneje tudi premissljevanja Kristusovega in Marijinega življenja in trpljenja, duhovne vaje idr. Na Slovenskem se je razmahnila od 17. stoletja in dosegla vrh v 18. in začetku 19. stoletja (za najbolj razširjeno delo velja *Hoja za Kristusom* Tomaža Kempčana). Tovrstna besedila bi bila po svojem namenu in ob izpolnjevanju estetskega kriterija lahko označena tudi kot meditativna proza (ibid.).

⁸ Koprski frančiškan p. Repič je v reviji *Cvetje z vertov sv. Frančiška*, na katero so bili v samostanu naročeni, objavil številna hagiografska besedila, izvorna in prevedena (pregledno jih navaja Košir, 2023a). Najobsežnejša sta prevoda dveh življenjepisov sv. Frančiška Asiškega. Revija je bila tudi sicer izčrpen vir svetniških žitij različnih avtorjev oz. zapisovalcev.

Jožef Zabukovšek, <i>Poboshnost sveti-ga Joshefa</i>	Maribor, 1846	molitvenik
Štefan Kociančič, <i>Tovarš pobožnega kristiana to je naj potrebniši molitve slehernega kristiana in nekaj duhov-nih pesem</i> ⁹	Gorica, 1856	
Janez Volčič, <i>Šmarnice naše ljube Gospé presvetega Serca</i>	Celovec, 1879, MD	
Janez Godec, <i>Lurška mati božja</i>	Celovec, 1904, MD	šmarnice in molitvenik
Bartolo Longo, <i>Devetdnevnicca k presveti Devici sv. Rožnegavenca v Pompeji, po kterej se izprosijo milosti v največjih stiskah</i>	Gorica, 1892	šmarnice in litanije
<i>Božja pota</i>	/	lahko bi šlo za šmarnice Josi-pa Lavtizarja <i>Marijina božja pota v Evropi</i>
Anton Červ, <i>Sveta gora pri Gorici: nekaj zgodovinskih črtic o tej božji poti: s podukom o romanji in razka-zom svetogorskih odpustkov</i>	Gorica, 1883	
Hrizogon Majar, <i>Svetišče Matere Božje na Trsatu</i>	Ljubljana, 1890	molitvenik, mariologija, zgodovina božje poti
Andrej Pavlica, <i>Skalnica</i>	Gorica, 1904	o svetogorskem romarskem središču; uglasbeni psalmi v čast Devici Marji
Jurij Simonič, <i>Služabnik in cerkovnik pri katoliški službi božji</i>	Maribor, 1894	molitveni obrednik za duhovnike
<i>Sveto opravilo očitne službe božje za slovenske duhovnije Tržaško-Kopar-ske škofije</i>	Ljubljana, 1892	
msgr. Valentin Podgorc, <i>Sveta maša: vedna daritev nove zaveze</i>	Celovec, 1909, MD	
Josip F. Meglič, <i>Zlati križ ali Sv. križ-ni pot za premišljevanje in molitev v pesniški obliki pomnožen z navadni-mi molitvami in pesmimi</i>	Ljubljana, 1893	molitvenik za čaščenje Kri-ževga pota
Sv. Leonard Portomavriški, <i>Sveti križev pot</i>	Gorica, 1932	Križev pot
Franc Kosec, <i>Spovednik in njegova služba</i>	Trst, 1881	
P. Fruktuosus Hockenmayer, priredil msgr. Valentin Podgorc, <i>Sveta spoved</i>	Celovec, 1910, MD	mašna knjižica za vernike

⁹ Enota še ni vnesena v bazo COBISS. Lahko bi šlo za ponatis njegovega molitvenika *Vodnik poboshniga Kristjana ali nar potrebniši molitve v rasnih okolishinah shivljenja* iz l. 1845.

<i>Dobra spoved</i>	Ljubljana, 1889–1894, ¹⁰ Katoliško društvo detoljubov	v 6 zvezkih
<i>Spomin prvega svetega obhajila: šest zlatih sredstev stanovitnosti na poti v nebesa za kršč. Mladino</i>	Ljubljana, 1892, Katoliško društvo detoljubov	
Lorenzo Scupoli, <i>Duhovni boj</i>	Celovec, 1914, MD	velja za klasično in avtorjevo najboljšo delo o posameznikovem doseganju duhovne izpopolnenosti
<i>Svetiga Franciška Zalezja ... Filoteja alj prijazna roka pobožno živeti / poslovenil ino z molitvami za Cerkev in nekterimi drugimi pomnožil neki dušni pastir lavantinske škofije; pregledal ino priporočil Anton Slomšek</i>	Celovec, 1851	
Franc Kosec, <i>Kršansko katoliško npravoslovje</i>	Celovec, 1879, MD	
Tom Zupan, <i>Propovedi</i> , 2. del	Ljubljana, 1906	moralna teologija, krščanska etika
Janez Volčič, <i>Življenje preblažene Device in Matere Marije in njenega prečistega ženina svetega Jožefa</i>	Celovec, 1882–1891, MD	v 10 snopičih
Franc Rihar, <i>Marija v zarji slave: pregled zgodovine Marijinega češčenja</i>	Celovec, 1909, MD	mariologija
Henri Lasserre, Franjo Marešič (prev.), <i>Lurška Mati Božja</i>	Ljubljana, 1881	pričevanja o čudežih, čaščenje Marije v Lurdu
Ivan Skuhala, <i>Življenje našega Gospoda Jezusa Kristusa po besedah sv. evangelistov</i>	Celovec, 1889, MD	kristologija
škof Anton Bonaventura Jeglič, <i>Mesija</i>	Celovec, 1914, MD	Jegličevo najimnitnejše delo, nastalo po njegovem obisku svete dežele
Janez Evangelist Zorè, <i>Življenje svetnikov</i> , 1. zvezek	Celovec, 1917, MD	zbrana hagiografska dela
<i>Kako ti je ime? ali Vzorno življenje naših svetih priprošnjikov v nebesih</i>	Ljubljana, 1896, 1907, Katoliško društvo detoljubov	zbirka za mladino v 13 delih je izhajala v letih 1896–1907; o sv. Antonu Padovanskem (1896) in o sv. Elizabeti Kremžar (1907)

¹⁰ V popisu je zapisana letnica 1899 – neznan ponatis ali napačna datacija.

A. A. T. (prev. J. K.), <i>Življenje Sv. Justa Spričevalca: Trsta in tržaške okolice pomočnika, II</i> ¹¹	Trst(?), 1878	
<i>Osrečeni kristjani svojimu novoizvoljenimu vikšimu pastirju papežu Piju IX. s popisam volitve, življenja, in nastopa svetiga Očeta Pija IX ...</i>	Ljubljana, 1846	iz nemščine prevedena biografija papeža Pija IX
Franc Kosar, <i>Anton Martin Slomšek, knez in vladika Lavantinski, prisednik apostolskega pristola sv. Očeta, meščan Rimski: njih življenje in apostolsko delovanje</i>	Maribor, 1863	prva Slomškova biografija
<i>Sotrudniki Salezijanski ali Izkušeno sredstvo družbi človeški koristiti s pospeševanjem npravnosti</i>	Turin, 1895	biografija sv. Janeza Boska z zapisi o salezijanskem redu in vodilu
<i>Duhovne milosti in Pravila / Salezijanski sotrudniki: praktičen način, kako koristiti npravnosti in človeški družbi: ustavi in misijoni častitljivega Janeza Boska</i>	Turin, 1908	o salezijancih in njihovem začetniku
Miroslav Brumat, <i>Čudodelnik: življenje sv. Antona Padovanskega / ob sedemstoletnici njegove smrti in proglasitve za svetnika</i>	Gorica, 1931, MD	
škof Anton M. Slomšek, <i>A. M. Slomšek o sv. Cirilu in Metodu: ob 1025 letnici Metodove smrti (885–1910)</i>	Ljubljana, 1910	o življenju svetnikov in misijonih
<i>Zveličani Janez Frančišek Klé, duhovnik misijonske družbe sv. Vincencija Pavljanskega, mučen na Kitajskem dne 20. februarija l. 1820., blaženim prištet dne 27. majnika l. 1900</i>	Gradec, 1900	o beatifikaciji francoskega misijonarja in mučenca
Marijan Širca (prev.), <i>Duhovne vaje po svetem Alifonzu Ligvorskem z neketerimi nauki in molitvami</i> ¹²	Gorica, 1891	

5.3 Pridige in pastirski listi

Pridižna besedila nekaterih slovečih pridigarjev so bila že za časa njihovega življenja ali posthumno natisnjena in tako dostopna za širšo uporabo. Poleg del iz popisa, ki jih

¹¹ Še ni vneseno v bazo COBISS.

¹² Alfonz Ligvorski je bil znan kot nasprotnik janzenistične miselnosti, tudi po tem pa je bil blizu frančiškanom, ki so med vsemi redovi najočitneje zavračali rigorozno moralistično prakso (prim. Čebulj 1922).

navajam v spodnji tabeli, so frančiškani v arhivu hranili rokopise pridig v različnih jezikih (največ jih je v italijanščini). V zapuščini koprskega samostana so se poleg rokopisnega zvezka s slovenskimi in hrvaško pridigo neznanega avtorstva (SIKKP) znašle tudi rokopisne pridige svoj čas priljubljenega duhovnika Jožefa Škrin(j)arja – frančiškani so leta 1910 prejeli v dar 127 vezanih snopičev, do danes se jih je ohranilo šest (PAK, 328). Pater Repič je nekaj Škrinjarjevih besedil objavil v reviji *Cvetje z vertov sv. Frančiška*.

Tabela 4: Pridige in pastirska pisma.

Avtor, naslov dela	Kraj in leto izdaje, založnik	Opombe
Pashal Skerbinc, <i>Nedelske pridige</i>	Ljubljana, 1813	izhajale v 8 zvezkih
Janez Adam Traven, <i>Opominjevanje k' pokori v' svetim letu 1826, to je: Pridige od odpustikov, od pokore in nekterih drugih resniz, ktere greshnika k' pravi pokori budé</i>	Ljubljana, 1828	
Anton Pekec, <i>Razlaganje dopoldanje očitne službe božje, alé kęrščanske nauke od s. maše in pridég, kę jih je imel Antoni Pekec ... 1832</i>	Ljubljana, 1834	pridige z liturgičnimi teksti; oboje posthumno objavil Jožef Burger
Anton Pekec, <i>Kristusovo terpenje: v osem postneh pridegah ...</i>	Ljubljana, 1835	
Gašper Švab, <i>Pridige sa vse nedelje in prasnike zéliga léta, ktére je pridigoval Gašper Šhvab</i>	Ljubljana, 1835	v 2 zvezkih
Joahim Nastran, <i>Sveta pokóra, ali sedem postnih pridig / ktere je pridigoval v letu 1846 P. Joahim Nastran</i>	Ljubljana, 1849	
Luka Jeran, <i>Postne pridige</i>	Ljubljana, 1861	nastale pod vplivom premišljevanj Anfonza Ligvorskega
Frančišek Petronio, <i>Četrta stoletnica prikazanja preblažene Device Marije na strunjanskem griču</i>	Trst, 1911	
<i>Antona Martina Slomškega pastirski listi</i>	Celovec, 1890, MD	zbral in uredil Mihael Lendovšek
<i>svitek raznih pastirskih pisem iz drugih cerkvenih listov o več izv. slov. in hrv.</i>	[s. a.], [s. l.]	

5.4 Periodika

Priljubljena zvrst so bili koledarji in pratike, ki so izhajali enkrat letno v začetku koledarskega leta. Popis kaže na reden dotok Koledarja Družbe sv. Mohorja, katere člani so bili frančiškani vsaj od leta 1891 (Košir 2023b: 482). Periodični tisk se zaradi večje preglednosti nadalje deli na cerkveni in posvetni. Med posvetno periodiko spadajo dnevno časopisje, politični listi in glasila.

Tabela 5: Periodični tisk.

Naslov	Kraj in leto izdaje	Opombe
Koledarji in pratike		
<i>Koledar Družbe sv. Mohorja</i>	Celovec, 1899–1918	
<i>Ilustrovan(i) narodni koledar</i>	Celje, 1902, 1904	
<i>Koledar šolske družbe sv. Cirila in Metoda</i>	Ljubljana, 1904, 1905, 1907, 1908	
<i>Klaverjev koledar</i>	Ljubljana, 1916	o misijonih
<i>Serafinski koledar</i>	Kamnik, 1917	o frančiškanskih misijonih
<i>Vedež, žepni koledar</i>	Trst, 1918	
<i>Koledar Goriške Mohorjeve družbe</i>	Gorica, 1925	
<i>Družinska pratika</i>	Ljubljana, 1908	
Verska in asketična periodika		
<i>Rimski katolik</i>	Gorica, 1892–1895	znanstveni in politični časopis škofa Mahniča
<i>Katoliški obzornik</i>	Ljubljana, 1904	Ušeničnikov verski in znanstveni list, nazorsko nadaljevanje <i>Rimskega katolika</i>
<i>Cvetje z vertov sv. Frančiška</i>	Gorica, Kamnik, Ljubljana, 1880–1933	Škrabčeva verska revija z znanstveno vsebino (jezikoslovno na platnicah)
<i>Bogoljub</i>	Ljubljana, 1904–1916, 1934	Kalan
<i>Slovenski prijatelj(j)</i>	Celovec, 1870, 1872, 1873	Einspielerjev časopis za cerkev, šolo in dom s pridigami
<i>Drobtinice za novo leto ...</i>	Celovec, Maribor, 1853–1856, 1858, 1864	Slomšek

<i>Glasnik najsvetejših src</i>	Maribor, 1904–1913	
<i>Glasnik presvetega Srca Jezusovega</i>	Ljubljana, 1931, 1932	
<i>Vzajemnost: stanovsko glasilo slovenske duhovščine</i>	Ljubljana, 1913	duhovniški list
<i>Don Bosko – List Salezijancev v Ljubljani</i>	Ljubljana, 1904–1906	Valjavčev mesečnik
<i>Salezijanska poročila</i>	Ljubljana, 1909–1915	Nadaljevanje Valjavčevega <i>Don Boska</i> , tudi na temo misijonov
<i>Odmev iz Afrike</i>	Trst, Ljubljana, 1905–1913	časopis Družbe sv. Petra Klaverja, poročila o misijonih v Afriki, ki so se sicer začeli od srede 19. stoletja (Benedik 2016: 448)
<i>Kraljestvo božje</i>	Ljubljana, 1932–1934	mesečnik
<i>Cerkveni glasbenik</i>	Ljubljana, 1917, 1909–1913	glasilo Cecilijinega društva
<i>SS. Eucharistia: Vesnik slovenskih in hrvaških duhovnikov</i>	Krk, 1902–1910	Mahničev list v dveh jezikih
<i>Krščanski detoljub</i>	Ljubljana, 1889–1892, 1893	o krščanski vzgoji otrok in mladine
<i>Angeljček: otrokom učitelj in prijatelj</i>	Ljubljana, 1890, 1893	
<i>Družinski prijatelj, poučno-zabavni list s podobami za slovenske družine</i>	Trst, 1904–1907	dvakrat mesečno izdajal rojanski kaplan Jakob Ukmar
Posvetna periodika		
<i>Gorica</i>	Gorica, 1899	
<i>Zarja</i>	Trst, 1910	
<i>Slovenska gospodinja</i>	Ljubljana, 1910	
<i>Dom in svet</i>	Ljubljana, 1896	
<i>Zora: glasilo slovenskega katoliškega dijaštva</i>	Dunaj, 1895, 1901	
<i>Slovan: mesečnik za književnost, umetnost in prosveto</i>	Ljubljana, 1908	
<i>Časopis za zgodovino in narodopisje</i>	Maribor, 1904, 1905	Kaspretove znanstveni, književni in društveni list

<i>Mladost: glasilo slovenskih Orlov</i>	Ljubljana, 1918	za delavsko mladino in telovadce
<i>Slovenka: glasilo slovenskega ženstva</i>	Trst, 1901	mesečnik
<i>Svetilnik: glasilo slovenskih delavcev</i>	Trst, 1901, 1903	
<i>Mladika: družinski list s podobami</i>	Gorica, 1920	
<i>Zlata doba ali treznost slovenskega naroda</i>	Ljubljana, 1908–1913	Kalanovo protialkoholno glasilo
<i>Letopis Slovenske matice</i>	Ljubljana, 1894, 1897, 1900	poročilo društva z znanstveno in strokovno vsebino

5.5 Šolski učbeniki in strokovni priročniki

To je najboljšežnejša rubrika, ki se nadalje deli na didaktično gradivo za ljudske oz. za srednje šole ter na strokovne priročnike, spise in slikovno dokumentarno gradivo (album).

Tabela 6: Učbeniki in strokovni priročniki.

Avtor in naslov dela	Kraj in leto izdaje, založnik	Opombe
Učbeniki, priročniki in pravilniki za ljudske šole		
Valentin Vodnik, <i>Pismenost ali Gramatika sa perve shole</i>	Ljubljana, 1811	svojčas bila naprodaj po šolah
<i>Slovensko-nemški abecednik = Slovenisch-deutsches Namenbüchlein</i>	Dunaj, 1858	
Anton Razinger in Andrej Žumer, <i>Prvo berilo in slovnica za drugi razred 4- in 5 razrednih ljudskih šol</i>	Dunaj, 1887	
Henrik Schreiner in Janko Bezjak, <i>Slovenska jezikovna vadnica za tesno združeni pouk v slovnici, pravopisju in spisju</i> , 2. izdaja	Dunaj, 1905	za jezikovni pouk slovenščine v drugem šolskem letu
Henrik Schreiner in Janko Bezjak (ur.), <i>Učne slike k ljudskošolskim berilom</i>	Ljubljana, 1905	priročnik k berilu, namenjen učiteljem
Anton Valenčič, <i>Navod k naučenju italijanskega jezika za slovenske ljudske šole</i>	Dunaj, 1897	za učenje italijanščine
Franc Močnik, <i>Navod k pervej in drugej računici za slovenske ljudske šole</i>	Dunaj, 1876	
Franc Močnik, <i>Druga računica za slovenske ljudske šole</i>	Dunaj, 1882	

Josip Apih in Matko Potočnik, <i>Zgodovinska učna snov za ljudske šole</i>	Ljubljana, 1906, Slovenska šolska matica	v 6 snopičih (1902–1906), zbirka Realna knjižnica
Gabriel Majcen, <i>Nazorni nauk: za prvo šolsko leto</i>	Ljubljana, 1905, Slovenska šolska matica	didaktični priročnik s pedagoškimi in metodičnimi smernicami in učnim načrtom za osnovne šole
Andrej Praprotnik, <i>Dolžnosti podložnih do svojiga vladarja</i>	Dunaj, 1858	pravilnik za ljudske šole, po katoliških nazorih
Učbeniki in priročniki za srednje šole		
Ljudevit Stiasny, <i>Berilo za ponavljalne, oziroma za kmetijsko-nadaljevalne šole: s podobo našega svetlega cesarja</i> , 3. izdaja	Dunaj, 1913	čitanka za mladino
Anton Janežič, <i>Slovenska slovnica za domačo in šolsko rabo</i> , 4. popravljena izdaja	Celovec, 1869	
Anton Breznik, <i>Slovenska slovnica za srednje šole</i>	Celovec, 1916	
Josip Pipenbacher, <i>Latinska slovnica</i>	Ljubljana, 1922	učbenik za učenje latinščine
Janko Kersnik, <i>Zgodovina avstrijsko-ogrske monarhije za srednje šole in učiteljska izobraževališča</i>	Ljubljana, 1874	
Karel Hinterlechner, <i>Mineralogija za nižje razrede srednjih šol in za enake zavode</i>	Ljubljana, 1903	
Anton Peterlin, <i>Bl. Matekova aritmetika za nižjo stopnjo srednjih šol</i>	Ljubljana, 1910	učbenik prirejen po novih učnih načrtih
Anton Janežič, <i>Slovensko-nemški slovar</i> , 3. izdaja	Celovec, 1893	
Peter Končnik, <i>Slovenska slovnica z naukom, kako se pišejo pisma in opravilni sestavki</i>	Dunaj, 1883	specializirana slovnica za pisanje poslovne korespondence
<i>Italijansko-nemški-slovenski razgovori</i>	[s. a.], [s. l.]	
Jožef Rožman, <i>Kateketika ali Poduk pervencov u sveti Jezusovi veri</i>	Celovec, 1855	katehetski priročnik
<i>Učni načrt verskega pouka za ljudske šole tržaško-koperske škofije</i>	Trst, 1909	
<i>Svetopisemske kateheze za 1. razred ljudskih šol</i>	Trst, 1922	učbenik za verouk
Andrew Carnegie, Franc Serafin Šegula (prev.), <i>Za svetovno razsodišče (Pour l'arbitrage)</i>	Ljubljana, 1913 ali 1914, Učiteljska tiskarna	za visokošolce, na temo mednarodnih sporazumov in arbitražnega sodišča v Haagu

Strokovni priročniki, spisi, dokumentarno gradivo (album)		
Jakob Žnidaršič, <i>Okó in vid</i>	Ljubljana, 1880, Matična Slovenska	
Anton Rudež, <i>Gluhonemi: zgodovina in sedanja metoda njih vzgojevanja</i>	Gorica, 1894	priročnik s slikami za poučevanje gluhonemih
<i>Hitri računar z ozirom na novi dnar po avstrijski veljavi = Schnellrechner mit Rücksicht auf die neuen österreichische Währung</i> , 4. izdaja	Ljubljana, 1870	dvojezično pomagalo za preračunavanje različnih valut; 12 ažuriranih ponatisov do l. 1905
Franc Vračko, »Slovenski gospodar« in slovenski kmet	Gradec, 1894	spisi o političnih razmerah v Gornji Radgoni
Viljem Rohrman, <i>Poljedelstvo: slovenskim gospodarjem v pouk</i>	Celovec, 1898, 1902, MD	v dveh delih
Fran Dular in Viljem Rohrman, <i>Gospodarski nauk</i>	Celovec, 1905, MD	priročnik o kmetijstvu, ekonomiki, gospodarstvu, poljedelstvu, živinoreji in sadjarstvu
Franjo Dular, <i>Domači živinozdravnik: za potrebe kmetskega stanu</i>	Celovec, 1890, MD	
Franc Lakmajer, <i>Umni čebelar</i>	Celovec, 1907, 1908, MD	v dveh delih
Janez Koprivnik, <i>Domači vrtnar</i>	Celovec, 1903, MD	
Anton Kosi, <i>Umni kletar</i>	Celovec, 1901, MD	
Ferdinand Seidel, <i>Kamniške ali Savinjske Alpe, njih zgradba in njih lice: poljuden geološki in krajinski opis</i>	Ljubljana, 1908, Matična Slovenska	
Josip Stare, <i>Občna zgodovina za slovensko ljudstvo</i>	Celovec, 1878, 1882, MD	v petih zvezkih
Josip Gruden, <i>Zgodovina slovenskega naroda</i>	Celovec, 1910–1916, MD	v šestih zvezkih
Josip Apih, <i>Naš cesar: spomenica ob petdesetletnici njegove vlade</i>	Celovec, 1898, MD	biografija avstrijskega cesarja Franca Jožefa I.
Jernej pl. Andrejka, <i>Slovenski fantje v Bosni in Hercegovini 1878, ob petindvajsetletnici bosenske zasedbe</i>	Celovec, 1905, MD	vojaška zgodovina
Karel Capuder, <i>Zgodovina c. in kr. pešpolka št. 17</i>	Celovec, 1915, MD	
Ivan Križanič, <i>Zgodovina svete katoliške cerkve za slovensko ljudstvo</i>	Celovec, 1883, 1885, 1887, MD	trije zvezki
Janez Evangelist Zorè, <i>V tem znamenju boš zmagal!: zgodovinske slike iz prvih krščanskih stoletij</i>	Celovec, 1913, MD	

Ivan Tul, <i>Ricmanje: Ricmanjsko cerkveno vprašanje</i>	Trst, 1904	cerkvenozgodovinsko delo, izšlo anonimno
Josip Mantuani, <i>Pasijonska procesija v Loki</i>	Ljubljana, 1917	škofjeloško cerkveno- in kulturnozgodovinsko delo
Josip Mantuani, <i>Neznan rimski napis</i>	Ljubljana, 1917	o ljubljanskih epigrafskih spomenikih
Anton Žlogar in Andrej Karlin, <i>Mestnofarna cerkev sv. Jakopa v Ljubljani, o posvečevanju l. 1886 dobrotnikom v spomin spisala ondotna kapelana</i>	Ljubljana, 1886	
Fran Govekar in Miljutin Zarnik (ur.), <i>Ljubljana po potresu</i>	Ljubljana, 1910	album
<i>Album slik iz Pompejev</i>	[s. l.], [s. a.]	
<i>Nova križarska vojna</i>	Dunaj, [s. a.]	
Fran Rákuša, <i>Slovensko petje v preteklih dobah</i>	Ljubljana, 1890	glasbena zgodovina z biografijami slovenskih skladateljev
Ivan Tul, <i>Na ples: poučna knjižica za mlade in stare za prijatelje in sovražnike plesa</i> , 3. izdaja	Trst, 1907	folklorno delo tržaškega duhovnika o ljudskih običajih, predvsem plesu, skozi krščansko moralo
Jakob Gomilšak, <i>Potovanje v Rim</i>	Celovec, 1878, MD	potopis, božja pot
Frančišek Lampe, <i>Jeruzalemski romar: opisovanje svete dežele in svetih krajev</i>	Celovec, 1892, MD	
Ivan Vrhovec, <i>Avstralija in nje otoki</i>	Celovec, 1899, MD	geografski, kulturni in misijonski vidiki
Veselko Kovač, Viktor Kopatin, Kazimir Zakrajšek in Franc Grivec, <i>Podobe iz misijonskih dežel</i>	Celovec, 1909, 1912, MD	zbornik o misijonih in cerkveni zgodovini
škof Andrej Karlin, <i>V Kelmorajn</i>	Celovec, 1903, MD	potopisne spominske črtice s slikami s poti v Köln

5.6 Lepslovje

V popisu najdemo pripovedna dela in poezijo. Nekateri naslovi oz. »knjižnice« označujejo serijske zbirke z več literarnimi deli. Ob tem velja opomniti, da je leposlovje v nadaljevanjih izhajalo tudi v obliki podlistka v periodičnem tisku (npr. *Slovenska gospodinja*, *Slovan* idr.) in v koledarjih. To pomeni, da je bilo v knjižnici bralcem na voljo v resnici več slovenskega leposlovja, kot je mogoče razbrati iz navedenih števil samostojnih knjižnih izdaj.

Tabela 7: Leposlovje.

Avtor, naslov dela	Kraj in leto izdaje, založnik	Opombe
Pesniške zbirke		
Silvin Sardenko (psevd. Alojzija Merharja), <i>V mladem jutru</i>	Ljubljana, 1903	
Peter Skuhala, <i>Popevke</i>	Maribor, 1907	pesmi v prleškem narečju
Karel Štrekelj (ur.), <i>Slovenske narodne pesmi</i>	Ljubljana, 1895–1898	prvi zvezek na 800 straneh
Anton Funtek, <i>Izbrane pesmi</i>	Gorica, 1895	
Pripovedništvo		
Franc Pengov, <i>Podobe iz narave</i>	Celovec, 1916, 1917, MD	dva zvezka, zbirka slovenske mladinske kratke proze
Fr. J. Milovršnik (psevd. Frana Zbašnika), <i>Boj za pravico</i>	Celovec, 1897, MD	povest
Franc Ksaver Meško, <i>Mladim srcem</i>	Celovec, 1914, MD	2. zvezek; zbirka povesti in kratke proze za otroke in mladino
Utva in Mira (psevdonima Ljudmile Prunk in Anice Žemlje), <i>Pravljice</i>	Celovec, 1913, MD	
Jakob Gomilšak, <i>Dr. Jožef Muršec: životopis</i>	Celovec, 1898, MD	zbirka Slovenske večernice, 51. zvezek
Anton Kosi (ur.), <i>Zabavna knjižnica za slovensko mladino</i>	Ljubljana, 1896	5. zvezek; zbirka izhajala v letih 1894–1910
<i>Gorenjska knjižnica</i>	Kranj, 1913, Tiskovno društvo Kranj	19. in 20. zvezek
<i>Izobraževalna knjižnica</i>	Kranj, 1915	3. zvezek; zbirka kratke proze
Alojzij Jirásek (prev. Luka Smolnikar), <i>Pasjeglavci</i>	Ljubljana, 1906, Katoliška bukvarna	zgodovinska povest, izšla v zbirki Ljudska knjižnica (8. zvezek)

5.7 Uradovalna in praktičnouporabna besedila

V tej rubriki najdemo naslednja uradovalna besedila: pravilnike frančiškanskega reda (»vodila«) in drugih cerkvenih združenj oz. bratovščin ter pravila političnih in gospodarskih združb, cesarski zakonik in razna letna poročila. Med praktičnouporabna besedila sodijo tiskovine za vsakdanjo rabo, kot je vozni red.

Tabela 8: Uradovalna in praktičnouporabna besedila.

Naslov	Kraj in leto izdaje, založnik	Opombe
<i>Vodilo svetovnega tretjega reda sv. Frančiška</i>	Ljubljana, 1887	pravila za tretjerednike, informacije o delovanju reda, kalendar odpustkov, obred sprejema v red in spričevalo sprejema in obljube
<i>Vodilo tretjega reda sv. Frančiška</i>	Novo mesto, 1895	
<i>Vodilo tretjega reda sv. Frančiška</i>	Trst, 1921	
<i>Trinajsto letno poročilo družbe večnega češčenja ... v krški škofiji</i>	Celovec, 1891	
<i>V Armado sv. križa: vzprejemna knjižica</i>	Dunaj, [s. a.]	pravilnik in sprejemna knjižica cerkvenega združenja
<i>Občni deržavljanski zakonik za vse nemške dedne dežele avstrijskega cesarstva</i>	Dunaj, 1853	zakonodaja in civilno pravo
<i>Poročilo o delovanju kranjskega deželnega odbora 1902–1903</i>	Ljubljana, 1904	
<i>Pravila pol. društva Kmetiska zveza v Dekanih</i>	Pazin, [s. a.]	
<i>Vozni red</i>	Gorica, 1913	
<i>Posojilnica in hranilnica v Kopru</i>	Koper, 1910	
<i>Pravila posojilnice in hranilnice v Kopru</i>	Koper, 1912	
<i>Izvestja gimnazije u Kopru</i>	Koper, Trst, 1869–1915	

6 Razprava

Pričakovano je v fondu veliko slovenskih molitvenikov in asketične literature (25 %), ob trinajstih enotah svetopisemskih besedil oz. katekizmov (7 %). Redovniki in novinci so sicer oba prevladujoča cerkvena jezika, latinščino in italijanščino, poznali; italijanščina je bila v vsakdanji rabi v Istri, ob tem da je bila *lingua franca* redovne province. Filozofsko-teološki študij v okviru noviciata so bodoči kleriki opravljali tudi s pomočjo katekizmov v njihovem maternem jeziku. Otroke slovenske šole so patri učili verouk in jih pripravljali na prejem svetih zakramentov. Slovenska liturgična besedila (katekizmi, svetopisemska besedila, pridige, molitveniki, križev pot, pobožnosti čaščenja svetnikov, katehetika) kažejo na to, da so del cerkvenega obredja, spovedovanje in ostale pobožnosti med verniki frančiškani opravljali v slovenščini. V 2. polovici 19. stoletja se je na Slovenskem že utrdil obred majniške pobožnosti, saj v fondu najdemo

tudi molitvenike s šmarnicami, ter praksa z duhovnimi vajami. Nekatera dela so tudi lokalno oz. regionalno obarvana, in sicer glede na avtorja ali vsebino (člaščenje lokalnih istrskih in tržaških svetnikov, obisk božjih poti – priljubljena romarska središča istrskih vernikov so bila bližnja Sveta gora, Trsat in otoček Barbana blizu Gradeža).

Na prvi pogled nekoliko preseneča, da najobsežnejšo skupino slovenskega čtiva predstavljajo učbeniki in strokovni priročniki (30 %), kar se ujema s tudi sicer obsežno zastopanostjo strokovnega in znanstvenega posvetnega gradiva v italijanskem in latinskem jeziku. Pojasnilo za to lahko najdemo a) v odnosu reda sv. Frančiška do splošne izobrazbe: redovno vodilo namreč poleg duhovne poudarja pomen osebne intelektualne formacije, v duhu katere sta svetost in znanost neločljivo povezani, in b) v razumevanju vloge knjižnice, ki jo ponazarja napis nad knjižničnimi vrati ljubljanskega frančiškanskega samostana na Tromostovju, ki slednjo imenuje »najboljšo delavnico samostana« in »shrambo«, kjer se hrani »orožje proti napadom in zasmehu krivovercev« in »iz katere se morejo črpati koristni nauki za poučevanje ljudstva« (Papež 2017: 57–58). Šolsko in poučno strokovno gradivo, ki je pokrivalo domala vsa predmetna področja (jeziki, naravoslovni in družboslovni predmeti, kmetijske in gospodarske panoge, potopis, folklor, morala in etika, splošna didaktika in tedanja specialnopedagoška praksa, katehetika, občja in cerkvena zgodovina), učni načrt za ljudske šole in številni jezikoslovni priročniki (slovnice, slovarji; specializirana slovnica za učenje uradnega dopisovanja) kažejo na to, da so koprski frančiškani namenjali pozornost vsesplošni izobrazbi in v okviru slednje pismenosti. P. Repič je (nemara tudi pod vplivom sobrata jezikoslovca p. Škrabca, s katerim sta sodelovala) za novince sestavil uporabno slovensko slovnico (1897, v rokopisu), da bi se naučili jezika vernikov. Ob tem pa nekoliko preseneča, da je slovensko leposlovje v knjižnici šibko zastopano, med deli je proza in nekaj zbirk poezije.

Razmeroma velik delež (20 %) gradiva predstavlja periodični tisk (časopisi, glasila, koledarji, pratike), predvsem goriški in tržaški, pa tudi osrednjeslovenski, štajerski idr. Slovenska verska in posvetna periodika kaže na to, da so frančiškani spremljali aktualno dogajanje v širšem slovenskem kulturnem prostoru in se, kot rečeno, poleg versko-vzgojnih vidikov zanimali za znanstvene in strokovne teme. Lokalno so vezana tudi uradovalna in praktičnouporabna besedila, kot so vozni red, pravilniki in zakoniki, pravila društev, gimnazijska izvestja idr.

V primerjavi z mariborsko frančiškansko knjižnico je koprška imela manj slovenskega gradiva, popis pa kaže na podobno žanrsko sestavo fonda. Največje odstopanje je v rubriki leposlovje, ki je v mariborskem popisu na drugem mestu, takoj za asketiko (Ditmajer 2018: 182). V obeh knjižnicah je poleg osrednjeslovenske in celovške (Družba sv. Mohorja) dobro zastopana »domača«, regionalna produkcija, v mariborski je to vzhodnoštajerska in prekmurska, v koprski pa tržaška in goriška produkcija. V koprski knjižnici v manjšem obsegu najdemo tudi dela iz severnega in severovzhodnega dela slovenskega kulturnega prostora; nekoliko nepričakovana je denimo pesmarica v prleškem narečju, ki potrjuje prakso, da so redovniki s selitvami knjige odnesli s seboj oz. da je del knjižnega gradiva v knjižnico prispel v obliki darov »od vsepovsod«.

7 Sklep

Pregled inventarnega popisa fonda knjižnice sv. Ane je pokazal, da so uporabniki poleg del strogo teološke vsebine lahko dostopali tudi do raznolikoga poučnega in razvedrilnega čtiva v slovenščini, tudi do leposlovja. Redne naročnine na periodični tisk in knjižne zbirke (med deli je več kot 40 mohorjank) kažejo na stalni dotok slovenskega čtiva. Popis knjižnega gradiva ponuja okno v svet koprškega samostana, ki je bil z noviciatom tudi vzgojna hiša – lahko si predstavljamo, po kakšni vrsti tiska so posegali mladi novinci, bodoči kleriki, iz slovenskih dežel, predvsem pa iz Istre in Dalmacije. Frančiškani so delovali med slovenskimi verniki v mestnem in podeželskem miljeju in so novince tako jezikovno kot intelektualno uvajali v večjezično okolje preko tiska. Poleg del religiozne vsebine prevladujejo tista dela, ki imajo v ospredju spoznavno in pragmatično funkcijo: za splošno izobrazbo in pridobivanje veščin za vsakdanje življenje (vrtnarjenje, sadjarstvo, poljedelstvo, vinarstvo, živinoreja, čebelarstvo, gospodarstvo), s tem da je bila posebej izpostavljena tudi jezikovna izobrazba – naravno je bilo, da so bili redovniki poliglotti, torej da so poleg cerkvenih jezikov obvladali tudi jezike okolja, v Istri je to pomenilo slovenščino, hrvaščino, italijanščino in tudi nemščino kot uradovalni jezik. Ugotavljam, da je imel slovenski knjižni fond za istrske redovnike in vernike slovenskih korenin, ki so jih patri skozi bogoslužje in pastoralne dejavnosti nagovarjali v maternem jeziku, prav zaradi jezikovnega elementa tudi narodopovezovalno in (preko opismenjevanja in utrjevanja jezika) narodnograditeljsko vlogo.

Danes je na ogled dostopen del celotnega knjižnega fonda v knjižnici samostana sv. Ane in v koprski mestni knjižnici, sicer pa je knjižno gradivo v procesu urejanja, katalogizacije in digitalizacije redkih in dragocenih tiskov. Zvrstno in žanrsko raznolik slovenski knjižni fond sv. Ane predstavlja dragocen spomenik slovenstva v predvojnem času v pretežno romanskem mestnem okolju. Z ozirom na nacionalni zbirki sloveniko in patriotiko so zanimiva zlasti starejša in regionalno obarvana dela, v popisu pa sta tudi dva naslova, ki v nacionalno bibliotekarsko bazo še nista bila vpisana.

VIRI IN LITERATURA

SIKKP – Arhiv Osrednje knjižnice Srečka Vilharja Koper:

- Inventarna knjiga ZC knjižnic v Portorožu,
- Fond Hijacint Repič.

PAK – Pokrajinski arhiv Koper:

- PAK, 165, R. Savnik,
- PAK, 328, fond Repič Anton, oče Hijacint,
- PAK, OLO 1948–1951.

- Metod BENEDIK, 2016: *Krščanstvo na Slovenskem v luči virov*. Celje: Celjska Mohorjeva družba.
- P. Regalat ČEBULJ, 1922: *Janzenizem na Slovenskem in frančiškani: Inavguralna disertacija*. Ljubljana: Frančiškanska provincija Slovenije.
- Nina DITMAJER, 2018: Frančiškanska knjižnica in knjižnica šolskih sester v Mariboru. *Časopis za zgodovino in narodopisje* 89=54/3. 169–92. [Tudi na spletu](#).
- Matija OGRIN, 2020: Asketična ali meditativna proza slovenskega baroka. *Jezik in slovstvo* 65/3–4. 115–35. [Tudi na spletu](#).
- Ivan KANIČ idr., 2011: *Bibliotekarski terminološki slovar*. Kamnik: Amebis, d. o. o. Javni (so)financer: Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije. [Na spletu](#).
- Eva KODRIČ-DAČIČ, 2002: Slovenika: strokovne novosti novega zakona o knjižničarstvu. *Knjižnica* 46/4. 65–85.
- Koledar Družbe svetega Mohora: za navadno leto ... (1873–1991)*. [Tudi na spletu](#).
- Diana KOŠIR, 2023a: Koprski frančiškan p. Hijacint Repič, zbiralec in pisec hagiografije. *Hagiografija v luči sodobnih raziskav*. Ur. Blanka Bošnjak. Maribor: Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta. 319–36. [Na spletu](#).
- Diana KOŠIR, 2023b: Kulturna in jezikovna dediščina Hijacinta Repiča, frančiškana pri sv. Ani v Kopru. *Annales. Series Historia et Sociologia* 33/3. 471–88. [Tudi na spletu](#).
- Janez KRAMAR, 1991: *Narodna prebuja istrskih Slovencev*. Koper: Založba Lipa.
- Ivan MARKOVIČ, 2001: Zbirni center knjižnic v Portorožu. *Knjižnica* 45/4. 105–15. [Tudi na spletu](#).
- Ignac NAVERNIK, 2019: Skrb p. Hijacinta Repiča za cerkveno petje in glasbo. *Pojoča lilija v vrtu svete Ane: Zapuščina patra Hijacinta Repiča OFM*. Ur. Peter Štoka. Koper: Frančiškanski samostan sv. Ane. 32–82.
- Viktor PAPEŽ, 2017: Regula beatissimi patris Francisci, a Sancta sede apostolica approbata, et confirmata, cum testamento eiusdem. *Biseri Monaldove knjižnice*. Ur. Peter Štoka. Koper: Frančiškanski samostan sv. Ane. 56–73.
- Peter ŠTOKA, 2017: Značilnosti samostanskih knjižnic manjših bratov v Kopru. *Biseri Monaldove knjižnice*. Ur. Peter Štoka. Koper: Frančiškanski samostan sv. Ane. 47–56.
- Peter ŠTOKA, 2019: Bibliografski opis inkunabul v frančiškanski knjižnici sv. Ane v Kopru. *Pojoča lilija v vrtu svete Ane: zapuščina patra Hijacinta Repiča OFM*. Ur. Peter Štoka. Koper: Frančiškanski samostan sv. Ane. 131–54.

SUMMARY

The book collection of the monastery library of St. Ana's is most accurately listed in the inventory book of the Library Collection Centre in Portorož (1950-1953). The monastery, which belonged to the Croatian province before World War I, also kept Slovenian prints in its library. The article provides an overview and textual description of the Slovenian works in the collection. The analysis revealed that the largest part of Slovenian print material was textbooks and technical manuals, liturgical and ascetic texts, and periodicals. Slovenian works indicate that some of the church rituals and devotions among the faithful, such as sermons, confession, religious instruction, preparation to receive the holy sacraments etc., were conducted by the Franciscans in Slovenian. An extensive range of secular, specialised didactic material and literature was provided for linguistic and general education. I conclude from this that the

Slovenian book fund for Istrian monks and believers with Slavic roots also had a unifying and (by strengthening the language) nation-building function due to the linguistic element. The well-preserved and genre-diverse library collection of St. Ana's is a valuable monument to pre-war Slovene in a predominantly Romanesque urban environment. As far as the national collection of Slovenian and patriotic works is concerned, rare older and regionally coloured works are of particular interest.